

Gezegemizi
KORUYALIM!

LAURENCE BRIL / LÉO LOUIS-HONORÉ

GÖREVİMİZ DİJİTAL GÜVENLİK

 tudem

GÖREVİMİZ DİJİTAL GÜVENLİK

LAURENCE BRIL / LÉO LOUIS-HONORÉ

İnternet, WiFi, akıllı telefonlar, video oyunları... İnternetin her yerde olduğu ve bunun sana suyun musluktan akması kadar normal görüldüğü bir dünyada büyüyorsun. YouTube, Fortnite, Instagram, TikTok günlük hayatının bir parçası. Buralarda çok zaman geçiriyorsun, değil mi? Aramıza hoş geldin. Bu kitap sayesinde internet ve teknolojik aletlerin güvenli kullanımına dair fikirler edineceksin. Ekranlarla, hatta belki onlar olmadan, nasıl daha iyi yaşayabileceğini göreceksin. Var mısın?

İNTERNET NEDİR ?

İnternet ağı, bilişimde çığır açan bir ilerleme kaydetmemizin ve daha hızlı, daha kolay iletişim kurmak istememizin sonucunda ortaya çıktı.

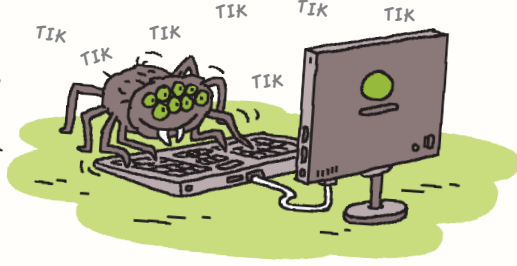
1969: İlk "login"

1960'larda Amerikan ordusu, bilgisayarlar arasında bilgi alışverişi sağlamanın güvenli bir yolunu arıyordu. Bunu yapabilmek için bilim insanları, bilgilerin gönderici bilgisayarla alıcı bilgisayar arasında daha kolay dolaşması için verileri "paketlere" böldü. İnternet protokolünü (IP) kullanan ilk ağ ARPANET böyle doğdu. İlk mesajını Kaliforniya Üniversitesi'nden Stanford Üniversitesi'ne gönderdi. Mesajda ne mi yazıyordu? "Login", yani "giriş yap"; bugün hâlâ internet sitelerine kimliğimizle giriş yaparken kullandığımız o kelime.

ÇEVRECİ 3@a.a.a.a.a.a.a.a.a.a! (Spam Atmayın!)

1971: eposta@kendim.com

Amerikalı mühendis Ray Tomlinson, ARPANET ağı üzerinde çalışmalar yapıyordu. 1971 yılında, tarihteki ilk elektronik postayı kendi icat ettiği sistemi kullanarak gönderdi. Bu ilk mesajı test amacıyla kendisine attı. Kullanıcı adını, kullandığı ağdan ayırmak için "et" diye okuduğumuz @ karakterini seçti. Bugün dünya çapında her gün yüz milyarlarca e-posta gönderiliyor.

1989: Web, ağlarını örüyor

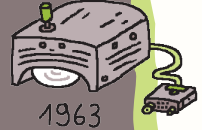
Bugün hepimizin kullandığı internet, 1990'ların başında ortaya çıktı. Web (Ağ) dediğimiz servisi, İngiliz araştırmacı Tim Berners-Lee geliştirdi ve halka sevdirdi. Aslında *World Wide Web* (Dünya Çapında Ağ) projesine kısaca “web” deniyordu, yani örümcek ağı. İnternet sitesine girerken yazdığımız “www” harfleri de bu projenin kısaltması. İlk Web sitesi hâlâ çevrimiçi; ona şu adresten ulaşabilirsin: <http://info.cern.ch/>

İLK FARE... ÇEVRECİYDİ!

İlk bilgisayar faresi, tahta bir kutu şeklindeydi. Kabloyla bilgisayara bağlanan bu kutular fareye benzetildiği için bu ismi aldılar.

1900

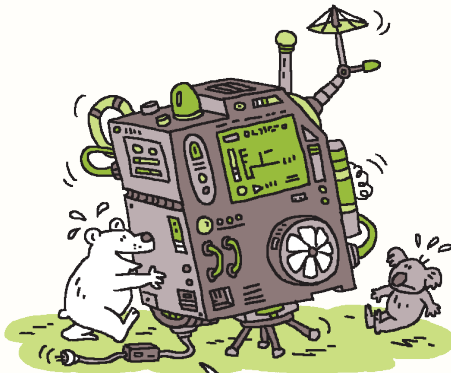
1963

1998

2020

Dur, bilgisayarımı da getireyim!

30 tonluk bilgisayar

Bugünkü bilgisayarlarımızın atası olan ilk elektronik hesap makinesi 1945'te icat edildi. İsmi ENIAC'tı (*Electronic Numerical Integrator and Computer* [elektronik sayısal entegratör ve hesaplayıcı] ifadesinin kısaltması). 30 ton ağırlığındaydı ve 160 metrekarelik bir alan kaplıyordu. Bugün akıllı telefonlarımızı cebimize sığdırırken bunu hayal etmek ne kadar zor!

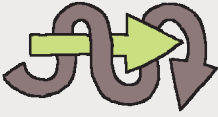
NASIL BİR İNTERNET KULLANICISISIN?

İnternette sürekli sörf yapan, siteden siteye atlayan obur kullanıcılardan mısın? Yoksa sadece birkaç sitenin tadına bakan, interneti nasıl kullanacağını gayet iyi bilen gurmelerden mi? Öğrenmek istiyorsan bu ufak testi çözebilirsin. Annenle babandan da çözmelerini isteyebilirsin! 😊

Her istediğinde interneti kullanabiliyor musun?

- Evet
- Hayır

İnternete bağlandığında hangi siteleri, uygulamaları, oyunları açacağını önceden bilir misin?

- Evet
- Hayır

Gönderileri içeriklerine hiç bakmadan rastgele beğeniyor musun?

- Evet
- Hayır

Telefonunda, oyun konsolunda, tabletinde veya bilgisayarında günde kaç dakika geçirdiğini biliyor musun?

- Evet
- Hayır

Arama motoruyla internet tarayıcısı arasındaki farkı biliyor musun?

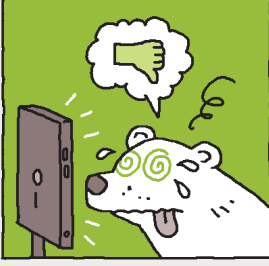
- Evet
- Hayır

Hiç ekrana bakmadan geçirdiğin bir gün oluyor mu?

- Evet
- Hayır

SONUÇLAR

En fazla 0 şıkkını seçtiysen obur kullanıcılardansın. Dijital dünya hakkında fazla bilgi sahibi olmadan internette çok sık ve uzun vakit geçiriyorsun. Bu kitabı okuyarak internette daha az ama daha nitelikli vakit geçirmeyi başarabilirsin!

En çok 1 şıkkını cevapladıysan tebrikler, bilinçli ve duyarlı bir internet kullanıcısısın. “Dijital güvenlik görevinde” muhtemelen hiç zorlanmayacaksın.

PİKSEL VE İKİLİ KOD

Bilgisayarla ikili kod denilen özel bir dil sayesinde iletişim kurarız. Bu dil 0 ve 1’den oluşur, tıpkı testimizin şıkları gibi! 😊 Ama dikkat, ikili dilde 1+1 10 eder!

Piksel ise dijital görüntünün çözünürlüğünü gösteren ölçü birimidir. Görüntü, bu birim üzerinden küçük karelere bölünerek dijitalleştirilir, yani sayısallaştırılır.

1001101 1100101
1110010 1101000
1100001 1100010
1100001

Neyin var?
Yüzünden düşen
bin piksel!

* İkili dilde “merhaba” demek! (Amma da uzun, değil mi?)

DİJİTAL TEKNOLOJİ GERÇEK BİR ENERJİ CANAVARI!

Dijital teknolojiyi “göremememiz” çevremiz üzerinde hiçbir etkisi olmadığı anlamına gelmez. Mesaj göndermek, video izlemek veya internette arama yapmak enerji tüketimine neden olur. Dahası, internette dolaşmak için kullandığımız cihazlar hiç de çevreci şartlarda üretilmiyor. Ama endişelenme, bu çözümsüz bir sorun değil!

Sayılar, veriler, ekolojik izler

Dijital teknolojinin küresel ısınmayı artıran sera gazlarının yaklaşık %4'ünden sorumlu olduğu tahmin ediliyor. Yani havacılıktan daha fazla.

Dijital teknoloji, küresel su tüketiminin ise %0,2'sini oluşturuyor. Bu oran, 242 milyar altılı su paketine veya 3,6 kere duş yapmaya eşdeğer!

Dijital teknoloji, Fransa'da üretilen arabaların ihtiyaç duyduğundan beş kat daha fazla doğal kaynak tüketiyor.

Dijital teknoloji tüketiminin bıraktığı ekolojik ayak izi, Türkiye'nin yüzölçümünün üç dört katı.

Akıllı telefonlar, 50'si metal olan 70 farklı malzemeden üretiliyor.

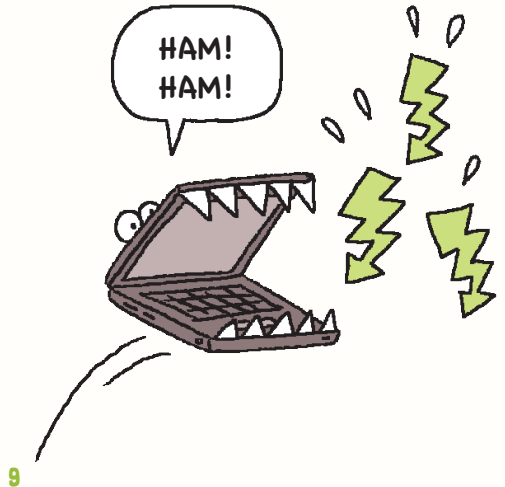
Veri indirmekten çok daha fazla enerji tüketen *streaming* (internet üzerinden veri yayını), internet trafiğinin %60'ından fazlasını oluşturuyor.

Nadir toprak elementi nedir?

Bir akıllı telefon veya bilgisayar üretmek için topraktan “nadir elementler” çıkarmamız gerekir. Akıllı telefon çipleri veya bilgisayar ekranları gibi teknoloji ürünlerinin üretimi için gerekli malzemeler bu elementlerden elde edilir. Her bilgisayarda 4,5 gram nadir toprak elementi bulunur.

Nadir toprak elementleri, on sekizinci yüzyılın sonlarında keşfedildiklerinde bu ismi aldılar ama aslında o kadar da nadir değiller: Yerkabuğunda altın veya gümüşten daha fazla bulunuyorlar. Asıl sorunu nadir toprak elementlerinin çıkarılarak işlenmesi için gereken elementler oluşturuyor. Ağır metaller, sülfürik asit ve hatta uranyum gibi bu zehirli elementler çevreyi kirletiyor.

GÖREVİMİZ DİJİTAL GÜVENLİK

© 2022, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin ve resim hakları © 2020, Éditions Rue de l'échiquier

İlk baskı 2020 yılında Fransa'da, *Mission Déconnexion* adı ile
Éditions Rue de l'échiquier tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları, Akan Ajans aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Laurence Bril

RESİMLEYEN: Léo Louis-Honoré

TÜRKÇELEŞTİREN: Gözde Koca

EDİTÖR: Yağmur Yavaş Aydın

SON OKUMA: Seza Özdemir

GRAFİK UYGULAMA: Sezer Gök

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Başkent Organize San. Bölgesi 22 Cad. No:6 Malıköy, Temelli/Ankara
Tel: 0312 284 18 14

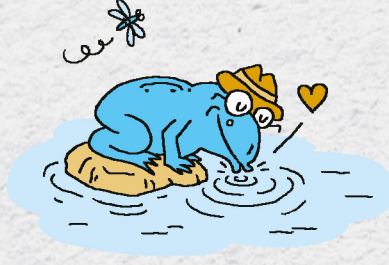
Birinci Baskı: Ekim 2023 (2000 adet)

ISBN: 978-605-285-807-3

Yayınevi sertifika no: 45041

Matbaa sertifika no: 48083

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde
tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt
ya da diğer yollarla iletilemez.

GÖREVİMİZ

DIJİTAL GÜVENLİK

Televizyon, oyun konsolu, cep telefonu, tablet, bilgisayar... Günümüzün büyük kısmını ekran karşısında geçiriyor ve bunu fark etmiyoruz bile. Bu durum hem bizim hem de gezegenimizin sağlığına zarar veriyor. Ayrıca internet ve sosyal medyada gezinirken gördüklerimiz ve paylaştığımız bilgiler de olumsuz sonuçlara yol açabiliyor. İşte, bu kitap, teknoloji ve interneti nasıl sağlıklı ve güvenli kullanacağımızı anlatıyor, internette kurulan tuzaklardan kaçınma konusunda öneriler veriyor. O hâlde, dijital güvenliğin kontrolünü ele almaya hazır mısınız?

Gezegenimizi
KORUYALIM!

Çocuklara doğa bilinci kazandırma amacıyla hazırlanan "Gezegenimizi Koruyalım!" dizisinin bu kitabında, ekran önünde geçirilen sürenin etkileri ve dijital güvenliğin nasıl sağlanacağı eğlenceli reşimler, bulmacalar ve oyunlar eşliğinde, sade bir dil kullanılarak anlatılıyor; uygulaması kolay çeşitli yöntemler ve ipuçları veriliyor.

Türkçeleştiren: **Gözde Koca**

